

بهشت و جهنم

آیت الله حسین نوری

یکی از موضوعات مهمتی که با مسأله «معاد» ارتباط دارد بلکه سایر مسائل معاد مقدمه این اصل و این موضوع است موضوع «بهشت و جهنم» است و مسأله قیامت و جهان آخرت هر انسانی به یکی از این دو جایگاه ختم میشود.

اساساً انسان همیشه در حرکت است زندگی و هستی انسانها چیزی جز حرکت نیست و نقطه پایان این سیر و حرکت بهشت و یا جهنم است.

بعبارت رسالت هر انسانی در زندگی براساس فرهنگ خود و باورها و اعتقاداتی که در دل و اعماق وجود خود جا داده و به روحيات و نفسانیاتی که متخلق گردیده و همچنین با رفتار و گفتاری که از او صادر میشود، مسیری را انتخاب و راهی را پیش گرفته است که در نتیجه همین انتخاب بهشت خود را که محل نعمت های کامل خداوند و محل زندگی مرفه است و یا جهنم خود را که اقامتگاه دائمی او و محل عذابهای گوناگون است میسازد.

قرآن مجید بهشت را دارالسلام^۱ یعنی سرای سلامت و دارالمتقین^۲ جایگاه متقیان مینامد و از قول کسانی که به این سرای سلامت وارد گردیده اند میگوید:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَاتَبْسَأُ فِيهَا نَفْسٌ وَلَا يَنْسَأُ فِيهَا الْقَوْمُ»^۳

تخفیفی در عذابشان پدید میآید ما هرکس را که در برابر ما راه کفر پیش بگیرد و بر کفر و انکار خود اصرار بورزد بهمین سرنوشت گرفتار میسازیم آنها در آتش دوزخ فریاد و ناله سر میدهند که ای پروردگار ما را از این عذاب خلاص کن تا بر خلاف گذشته به اعمال نیک پردازیم پس بآنها خطاب شود آیا شما را یک عمر مهلت ندادیم و پیغمبرانی را نفرستادیم تا پند بگیرید و هدایت شوید و متذکر گردید؟ امروز بپشید عذاب دوزخ را که برای ستمکاران هرگز نجات دهنده و یابوری وجود ندارد.

و نیز قرآن مجید کلّ انسانهایی که از آغاز آفرینش تا انجام آن در صحنه این جهان گام نهادند و زندگی کرده اند را به دو گروه بزرگ تقسیم میکند و میگوید: «فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي الشَّعِيرِ»^۴ گروهی در بهشت جاویدان و گروهی در آتش سوزان جای خواهند گرفت از آن پس در آیات متعددی آنان که در بهشت جای میگیرند را رستگاران و سعادتمندان و کسانی را که در دوزخ قرار میگیرند زیانکاران و شقاوتمندان معرفی میکند که در اینجا برای نمونه به ذکر چند مورد مبادرت می کنیم:

۱ - «مَنْ يَأْتِ لَانْكَسَمُ نَفْسًا إِلَّا يَأْذِيهِ فَيُنْفِقُ شَقِيٌّ وَسَعْدٌ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَيُفَوَّقُوا... وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَيُفَوَّقُوا فِي الْجَنَّةِ»^۵

یعنی در آنروز که فرا خواهد رسید هیچکس جز بفرمان خدا سخن نمیگوید و

یعنی حسد و مشایب مخصوص خداوندیست که حزن و اندوه ما را بر طرف ساخت، خدای ما بخشنده گناهان و پاداش دهنده سپاسگزاران است سپاس آن خدای را که ما را در منزل دائمی جای داد که در اینجا هیچ رنج و آلامی بر ما نرسد و وضع و خستگی را در اینجا نخواهیم دید و جهنم را «دار البوار»^۶ یعنی سرای هلاکت و «بئس القرار»^۷ بدترین جایگاه و «سوء الدار»^۸ خانه بسیار بد نامیده است و درباره ساکنان آن میگوید: «وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِتْنَتُهُمْ وَلَا يَخُفُّ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ وَهُمْ يَصْطَرِحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُم مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَن تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ الْآذِبُ قَدَفَوْا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِن نَّصِيرٍ»^۹

یعنی آنانکه کافر شدند و آیات الهی را انکار کردند مجازاتشان دوزخ است نه مرگی دارند تا به آن وسیله عذابشان پایان برسد و نه

مردم بر دو گروه تقسیم می شوند دسته ای شقاوتمند و طائفه ای سعادت‌مند میباشند. و شقاوت‌مندان در آتش و سعادت‌مندان در بهشت بسر خواهند برد.

۲- «لَا يَنْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ الْفَائِزُونَ»^{۱۰}.

یعنی: هرگز اهل بهشت با اهل جهنم یکسان نیستند و تنها اهل بهشت سعادت‌مندان بشر میباشند.

۳- «فَمَنْ زُجِرَ عَنِ النَّارِ وَأَدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ»^{۱۱}.

یعنی: کسیکه خود را از آتش جهنم دور داشت و به بهشت ابدی در آمد پیروزی و سعادت همیشگی را بدست آورده است.

۴- «لِيَسْمِرَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَقْعَةً عَلَى بَقْعَةٍ فَرِثَةً جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَئِكَ هُمُ الْخَائِرُونَ»^{۱۲}.

یعنی: تا آنکه خداوند افراد آلوده به کفر و گناه و پلیدان را از پاکیزگان جدا سازد و آلودگان و پلیدان را برخی با برخی در آمیزد و با هم گرد آورد آنگاه همه را در آتش دوزخ بیفکند، آنان زیانکاران عالم میباشند.

قرآن کریم بعد از اینکه با تعابیری که ذکر گردید عظمت و پاکیزگی بهشت و پستی و شدت عذاب جهنم را بیان میکند و سعادت و شقاوت را به آنها مرتبط مینماید بهشت و جهنم را نیز به اعمال انسانها ربط میدهد و آنها را نتیجه اعمال انسانها معرفی میکند و در این مقام نیز برای نمونه چند مورد را ذکر می‌کیم:

۱- «فِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورَثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ إِنَّ الْمُتَجَرِّمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ لَا يَفْرَجُهُمْ وَعَنْهُمْ فِيهِ مُبَلِّغُونَ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمْ الظَّالِمِينَ»^{۱۳}.

یعنی در آن بهشت بهر چه که نفوس میل بآن داشته باشند و از هر چیزی که چشمها از دیدن آن لذت ببرند وجود دارد و شما (خطاب به اهل بهشت است) همیشه در آن خواهید زیست این همان بهشتی است که بواسطه انجام اعمال شایسته آنرا به ارث بردید برای شما در آنجا انواع میوه‌ها بطور فراوان وجود دارد که از آن هر اندازه که بخواهید تناول میکنید کاران نیز در عذاب آتش جهنم محلّد میباشند از عذابشان هرگز کاسته نشود و امید نجات و خلاصی ندارند و ما بآنها ستم نکردیم آنها خود ستمکار و ظالم بودند.

۲- «فَإِذَا جَاءَتْ الظَّامَةُ الْكَثْرَى تَوَمَّ بِتَذَكُّرِ الْإِنْسَانِ مَا سَعَى وَتُرْزَبُ الْجَحِيمِ لَنْ يَرَى فَاغَا مِنْ ظَلَمَى وَأَثَرِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ مِنَ النَّارِ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ»^{۱۴}.

یعنی چون حادثه بزرگ روز قیامت پدید آید در روزی که آدمی هر آنچه را که در زندگی دنیا انجام داده است بیاد میآورد و دوزخ برای بینندگان آشکار میشود (دوزخیکه آنرا در دنیا بوسیله اعمال خود برای خود پدید ساخته بودند و نمیدیدند در آنروز پدیدار میشود) پس هر کس از حکم خداوند سرکشی کرد و طاعتی شد و زندگی دنیا را (در آن مورد که اصطکاک میان دنیا و آخرت طاعت و معصیت خداوند پدید بیاید) بر آخرت و طاعت ترجیح داد جهنم جایگاه اوست و هر کس که از مقام خداوند ترسید و از هوای نفس دوری جست جایگاه او بهشت است.

۳- «إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ»^{۱۵}.

نیکی‌کاران در بهشت و بدکاران در جهنم میباشند.

۴- «تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورَثُ مِنَ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا»^{۱۶}.

این بهشت را نصیب کسانی از بندگان خود میسازیم که با تقوا باشند.

۵- «وَمَنْ يَغْصِبِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا»^{۱۷}.

هر که در برابر خداوند و پیغمبر او راه مخالفت و معصیت را پیش بگیرد کیفر او آتش دوزخست که برای همیشه در آن معذب خواهد بود.

•••

در اینجا باید توجه داشته باشیم که اعتقاد به بهشت و جهنم از ضروریات دین مقدس اسلام است و انکار یا تردید درباره آن کفر است و محدث بزرگوار و عالی‌مقام شیخ صدوق رضوان الله علیه در کتاب اعتقادات خود می‌گوید:

اعتقاد ما درباره بهشت این است که آن جایگاه بقاء و همیشگی و سرای سلامت است و هرگز مرگ و مرض و آفت و زوال و پیری و غم و غصه و فقر در آن راه ندارد و آن جایگاه توانگری و سرای سعادت و کرامت است و گداز و غبار خستگی و ناراحتی هرگز بر دامن ساکنان آن نمی‌نشیند و در آنجا هر آنچه که دل بخواهد و دیده از آن لذت ببرد موجود است و آن سرزانی است که اهل آن همسایگان خداوند و اولیاء و دوستان و اهل کرامت ذات مقدس حق میباشند.

و اعتقاد ما درباره دوزخ آن است که آن سرای خواری و جایگاه انتقام الهی از کافران و گناهکاران است که همیشه در آن معذب میباشند نه مرگی به آنها فرا میرسد که بآنوسیله نجات پیدا کنند و نه در عذابشان تخفیفی بوجود میآید آنان جز لباسهای جهنمی نمیپوشند و جز نوشابه جهنمی نمی‌نوشند و جز غذاهای دوزخ نمی‌خورند ناله‌ها و فریادهای آنها را جز تحقیر جوابی نیست و اعتقاد ما

بقیه در صفحه ۴۴

بندری و آموزش و سرویس و خرید ۲۵ فروند کشتی جنگی.

ج: پروژه سلاح هوایی موسوم به پست هاوک شامل تأسیسات پشتیبانی هوایی و خرید هواپیماهای اف ۵ و آموزش نیروها.

د: پروژه سلاح هوایی موسوم به پیس سون شامل خرید ۶۲ فروند جنگنده بمب افکن اف ۱۵ و ایجاد تأسیسات پشتیبانی و سرویس و توسعه پایگاه های هوایی طهران، طائف، خمیس و مشیط.

ه: پروژه توسعه و مدرنیزه کردن گارد ملی عربستان (شامل چهار لشکر مکانیزه دو ستاد فرماندهی) برای کسب قدرت ضربتی.

و: پروژه مدرنیزه ساختن ارتش سلطنتی در زمینه لشکرهای پیاده و رساندن آنها به سطح

مکانیزه ارتش آمریکا.

ز: پروژه توسعه سیستم دفاع هوایی (هاوک) و تغییر سیستم قدیمی بمنظور دفاع از شهرهای مهم جده، ریاض، طهران و غیره...

۴- افزایش و توسعه پایگاه های نظامی کشورهای منطقه خلیج فارس و مسیر خطوط حمل و نقل دریائی که در اختیار بوده و یا اجازه بهره برداری دارد.

۵- انجام مانورهای نظامی و به نمایش گذاردن قدرت نظامی خود در مقابله با ایران و سایر کشورهای رقیب.

۶- حفظ حضور ناوگان های جنگی و نظامی در خلیج فارس و اقیانوس هند و بویژه پیرامون تنگه هرمز.

ادامه دارد

۱- آمریکا پس از جنگ جهانی دوم و بعثت داشتن سلاح اتمی استراتژی تلافی بزرگ راپشه کرد، ولی از نیمه دهه ۶۰ بعثت دستیابی شوروی به سلاح اتمی و قاره بیما که امنیت آمریکا را تهدید می کرد استراتژی مزبور پاسخگو نبود ولذا آمریکا در استراتژی خود تجدید نظر کرده و جلوگیری از جنگ بعنوان هدف اصلی امنیتی مطرح شد و این امر پایه استراتژی بازدارندگی آمریکا را تشکیل داد که شامل دو مرحله است:

مرحله اول بازداشتن حریف از حمله به آمریکا و مرحله دوم آمادگی برای جنگیدن با حریف در صورت عدم توانائی جلوگیری. استراتژی بازدارندگی دو هدف را نیز تعقیب مینماید هدف اول ایجاد ترس در حریف برای خودداری از حمله و هدف دوم اعلام به حریف که در صورت حمله وی، آمادگی دفاع در مقابلش وجود دارد

ادامه دارد

بقیه از بهشت و جهنم

در باره بهشت و جهنم آنست که هر دو خلق شده اند و هم اکنون وجود دارند و حضرت پیغمبر (ص) هنگامی که بمعراج رفت به بهشت داخل گردید و جهنم را نیز مشاهده کرد.^{۱۸}

مطلبی که در اینجا توجه بآن نیز لازم است این است: همانطور که اعتقاد به اصل بهشت و جهنم لازم و از ضروریات دین مقدس اسلام است و منکر آن در زمره کافران است، اعتقاد به کیفیت و خصوصیات آن که آیات قرآن مجید و احادیث معتبر اسلامی درباره بهشت و جهنم بآن دلالت دارند نیز لازم و تاویل این آیات و احادیث (بطوری که با ظاهر آیات و احادیث منافات پیدا کند) خروج از دین اسلام و انحراف از حقیقت است.

علامه مجلسی رضوان الله علیه در بحار الأنوار میگوید: ایمان و اعتقاد به بهشت و

جهنم طبق آیات قرآن مجید و احادیث اسلامی بدون اینکه آنها را تاویل کنیم از ضروریات دین اسلام است و کسانی که آنها را انکار کنند و یا این آیات و احادیث را تاویل نمایند از دین اسلام خارج میباشند.^{۱۹}

و بطور خلاصه همانطور که اعتقاد به «معاد جسمانی» با توضیحی که در اوائل بحث معاد داده شد از ضروریات دین مقدس اسلام است اعتقاد به جسمانیت بهشت و جهنم و انواع نعمت ها که در آغوش بهشت است و انواع عذابها که در جهنم وجود دارد بهمان نحو که از آیات قرآن کریم و احادیث معتبر دینی بدست میآید نیز از ضروریات این دین است و تفاوت اهل بهشت در نیل به لذات عقلی و جسمی و تفاوت اهل جهنم در نیل به آلام عقلی و جسمی هرگز منافاتی با جسمانی بودن (در برابر خیالی و مثالی بودن این لذات و آلام) بهشت و جهنم ندارد اکنون این بحث را در اینجا بی پایان میرسانیم. و بقیه بحث درباره بهشت و جهنم و انواع لذتهای عقلی و جسمی

اهل بهشت و انواع آلام عقلی و جسمی اهل جهنم را با توفیق خداوند متعال برای آینده میگذاریم.

ادامه دارد

- ۱- سوره بونس آیه ۲۵.
- ۲- سوره نحل آیه ۳۰.
- ۳- سوره فاطر آیه ۳۵.
- ۴- سوره ابراهیم آیه ۲۸.
- ۵- سوره ابراهیم آیه ۲۹.
- ۶- سوره رعد آیه ۲۵ و سوره مؤمن آیه ۵۲.
- ۷- سوره فاطر آیه ۳۶-۳۷.
- ۸- سوره شوری آیه ۷.
- ۹- سوره هود آیه ۱۰۵-۱۰۸.
- ۱۰- سوره حشر آیه ۲۰.
- ۱۱- سوره آل عمران آیه ۱۸۵.
- ۱۲- سوره انفال آیه ۳۷.
- ۱۳- سوره زحرف آیه ۷۱-۷۶.
- ۱۴- سوره نازعات آیه ۳۳-۴۱.
- ۱۵- سوره انفطار آیه ۱۲ و ۱۳.
- ۱۶- سوره مریم آیه ۶۳.
- ۱۷- سوره جن آیه ۲۳.
- ۱۸- اعتقادات صدوق، ص ۸۸-۹۰.
- ۱۹- بحار الأنوار ج ۸ ص ۲۰۵.